

Wstęp

Zespół pracowników naukowo-dydaktycznych Zakładu Psychologii Dewiacji IPSiR UW wspólnie z J. Kurtyką-Chałas z UKSW, uwzględniając dokonujące się zmiany w zakresie szeroko pojętych problemów społecznych, które wymagają instytucjonalnego i indywidualnego rozwiązania, a co za tym idzie wysokich kompetencji profesjonalistów i wolontariuszy, przygotował publikację pod tytułem *Psychologia dla służb społecznych*. Autorzy, mając na uwadze z jednej strony świadomość swojego dziedzictwa naukowego i dydaktycznego na tym polu oraz rozległość i wieloaspektowość samej psychologii jako nauki o zachowaniu człowieka z drugiej strony, starali się wybrać te elementy wiedzy, która ich zdaniem jest niezbędna do prawidłowego i efektywnego wykonywania codziennych zadań i podejmowania wyzwań w pracy z człowiekiem. Wiedza ta jest szczególnie potrzebna i może być przydatna pracownikom socjalnym, funkcjonariuszom więziennym, pedagogom szkolnym, nauczycielom, funkcjonariuszom służb miejskich, policji w dziale prewencji, służbom celnym, kuratorom sądowym zawodowym i społecznym, członkom zespołu interdyscyplinarnego Niebieska Karta, wychowawcom w placówkach opiekuńczych i resocjalizacyjnych, pracownikom urzędu pracy, funkcjonariuszom straży ogniowej, wolontariuszom w ośrodkach pomocy społecznej, szpitalach itp. Jesteśmy też przekonani, że zawarta niejako w pigułce psychologiczna wiedza o człowieku może być również przydatna dla osób przygotowujących się do kapłaństwa i pracy duszpasterskiej.

Powołany w 1972 roku Instytut Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji Uniwersytetu Warszawskiego, zgodnie z założeniami naukowo-badawczymi i dydaktycznymi, miał być placówką interdyscyplinarną, w której zespoły złożone z socjologów, psychologów, pedagogów i prawników będą prowadzić badania nad problemami patologii społecznej i dewiacji oraz kształcić kadry przygotowane do pracy badawczej i praktycznej z osobami przejawiającymi różne formy tych zaburzeń. Udział psychologów w badaniach i procesie dydaktycznym w utworzonym Instytucie Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji UW od samego początku cha-

rakteryzował się bardzo wyraźnie nakreślonymi celami. Zmierzały one w dziedzinie badań naukowych do coraz wnikliwszego i pełniejszego poznania czynników motywacyjnych osób nieradzących sobie z wymogami, standardami i oczekiwaniami społeczeństwa. W zakresie działalności dydaktycznej koncentrował się na przygotowaniu takiej oferty programowej, która umożliwi osobom, podejmującym pracę w obszarze tzw. służb społecznych, prawidłowe wstępne ustalanie psychologicznych przyczyn występujących zaburzeń w funkcjonowaniu osobowościowym i społecznym oraz wyposaży w wiedzę, umiejętności i kompetencje do przygotowywania i realizowania programów profilaktycznych i resocjalizacyjnych dla różnych grup i w różnych środowiskach (zamkniętych i otwartych).

Właśnie aktualny zespół wspólnie z J. Kurtyką-Chałas z UKSW przygotował tę publikację. Powstała ona z myślą o tych wszystkich, którzy studiując na różnych kierunkach nauk społecznych czy humanistycznych z wyjątkiem psychologii chcą w przyszłości pracować z ludźmi w różnych instytucjach i organizacjach, które powołane są, by pomagać w rozwiązywaniu codziennych problemów, podejmowaniu decyzji, poprawianiu swoich relacji z rodziną, grupą rówieśniczą, społeczną, wychodzeniem z bezdomności, bezrobocia, readaptacją po odbyciu kary pozbawienia wolności itp.

Publikacja podzielona jest na sześć części i obejmuje wiedzę z zakresu tzw. psychologii ogólnej, osobowości, rozwojowej, społecznej, klinicznej ze szczególnym uwzględnieniem problematyki szeroko pojętych uzależnień.

Świadomie pominięto zagadnienia psychologii resocjalizacji oraz psychologii sądowej i penitencjarnej. Psychologiczne zagadnienia związane z procesem resocjalizacji są omówione w książce K. Ostrowskiej *Psychologia resocjalizacyjna*, natomiast problematyka psychologii sądowej i penitencjarnej wymaga samodzielnego, odrębnego potraktowania, a przede wszystkim nie jest bezpośrednim polem działalności tzw. służb społecznych, a obszarem działania psychologów o wysokich kompetencjach, wiedzy, umiejętnościach i zdobytym doświadczeniu klinicznym oraz roli biegłego sądowego.

Mamy także świadomość, że pracując z drugim człowiekiem na rzecz zmiany w jego aktualnych trudnych sytuacjach życiowych, w różnych okresach życia, należy uwzględniać wszystkie wymiary jego człowieczeństwa, a więc również sferę duchową/religijną. Ten jednak obszar odnoszący się do psychologii religii został w tej publikacji pominięty z nadzieją, że zostanie opracowany odrębnie.

We wprowadzeniu do każdej z sześciu części Autorzy uzasadniają dokonany przez siebie wybór przekazywanej wiedzy, na końcu wskazują na najważniejsze pojęcia, a stawiając pytania, zwracają uwagę na te obszary wiedzy psychologicznej, które mogą mieć istotne znaczenie w rozwiązywaniu problemów konkretnego człowieka lub grupy w danej sytuacji. Niezależnie od bogatej przywoływanej

bibliografii, z której korzystali Autorzy, po każdej części podane jest kilka pozycji zalecanej literatury rozszerzającej wiedzę z zakresu poruszanych problemów.

Autorzy mają nadzieję, że przygotowana publikacja okaże się cenną pomocą w poznaniu i zrozumieniu funkcjonowania ludzkiej psychiki dla tych wszystkich, którzy na różnych kierunkach studiów społecznych i humanistycznych przygotowują się do pracy z ludźmi.

Mamy świadomość, że niektóre zagadnienia zostały jedynie zasygnalizowane, a innym poświęcono więcej uwagi, jednak dołączony bogaty zestaw literatury pozwoli zainteresowanym osobom samodzielnie poszerzyć swoją wiedzę.

Pragniemy w tym miejscu wyrazić głęboką i szczerą wdzięczność Pani prof. dr hab. Aleksandrze Korwin-Szymanowskiej za podjęcie się trudu przygotowania recenzji. Jej niezwykle wnikliwe i jednocześnie wyrażające ogromną troskę o merytoryczną wartość uwagi i propozycje do poszczególnych części publikacji, oparte na długoletnim doświadczeniu badawczym i akademickim, przyjmujemy jako gwarancję, że dzieło to dobrze przysłuży się środowisku akademickiemu i praktykom służb społecznych. Jednocześnie uważamy, że ostatecznie sami ponosimy pełną odpowiedzialność za jakość przekazanego odbiorcom dzieła.

Szczególne podziękowania należą się także Pani Redaktor Iwonie Kuc, która po zapoznaniu się z projektem napisania książki *Psychologia dla służb społecznych* i wstępnym zarysem konspektu nieustannie zachęcała i dopingowała do realizacji tegoż zamierzenia. Zatem Pani Redaktor Iwona Kuc zasługuje nie tylko na naszą wdzięczność, ale także wdzięczność tych, którzy z tej publikacji będą korzystać, gdyż bez Jej zaufania w nasze kompetencje dzieło to by nie powstało.

Prof. UW dr hab. Krystyna Ostrowska